

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра менеджменту (№ 602)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК-2

 Д. М. Крицький
«31» серпня 2021 р.

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка і менеджмент підприємства

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 15 «Автоматизація та приладобудування»,
17 «Електроніка та телекомунікації»
27 «Транспорт»
Спеціальність: 151 "Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології",
173 «Авіоніка»
272 «Авіаційний транспорт»

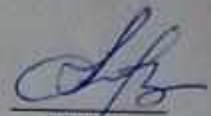
Освітня програма: Інженерія мобільних додатків,
Інженерія мобільних додатків. Скорочена форма навчання, 3 роки,
Системи автономної навігації та адаптивного управління літальних апаратів,
Системи автономної навігації та адаптивного управління літальних апаратів.
Скорочена форма навчання, 3 роки,
Інтелектуальні транспортні системи,
Інтелектуальні транспортні системи. Скорочена форма навчання, 3 роки,
Комп'ютерні системи технічного зору,
Комп'ютеризовані системи управління та автоматика,
Системи аеронавігаційного обслуговування,
Системи керування літальними апаратами та комплексами

Форма навчання: денна, заочна, дистанційна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2021 року
Харків – 2021 р.

Розробник: Доронін А. В. професор каф.602, д.е.н., професор
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри менеджменту
(назва кафедри)

Протокол № 1 від «31» серпня 2021 р.

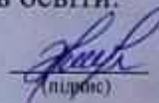
Завідувач кафедри д.т.н., професор
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Ю.О. Романенков
(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Представник студ. ради б.р.м.

(підпис)

В.О. Воробієнко
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Доронін Андрій Віталійович, доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту. Стаж науково-викладацької діяльності більше 22 років. Розробник та викладач дисциплін: «Менеджмент», «Економіка і менеджмент підприємства», «Методологія та організація наукових досліджень», «Менеджмент персоналу підприємства», «Соціальна відповідальність бізнесу» та ін.

Напрями наукових досліджень: Гуманізація менеджменту, управління поведінкою персоналу, емоційний капітал.

E-mail: Andrej.doronin@khai.edu

Робочий кабінет: 309 ім. к.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 8 (восьмий) або 6 (шостий для скороченої форми навчання)

Обсяг дисципліни: 4 кредити ЄКТС/120 годин, у тому числі аудиторних – 48 год., самостійної роботи здобувачів – 72 год.

Форма здобуття освіти – денна, заочна, дистанційна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (екзамен).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – Економіко-математичні методи та моделі (оптимізаційні методи та моделі); Економічний аналіз; Економіко-математичні методи та моделі (економетрика).

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – Економічна безпека підприємства; Підприємництво: технологія та стратегія; Економічне управління підприємством; Методи економіко-статистичних досліджень та дисципліни індивідуального вибору студента.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: засвоєння здобувачами методів аналізу економічного стану підприємств і впровадження заходів ефективного менеджменту.

Завдання дисципліни: формування у здобувачів системи фахових знань і практичних навичок із техніко-економічного обґрунтування проектування систем управління, організації управлінської діяльності на сучасному виробництві авіаційної техніки.

Компетентності, які набуваються.

Загальні:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- Здатність приймати обґрунтовані рішення
- Здатність працювати в команді
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові :

- Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері регулювання економічних та соціально-трудових відносин

- Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення
- Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту
- Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення

Очікувані результати навчання:

- Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності
- Вміти працювати як самостійно, так і в команді
- Набути навички самостійної роботи, виявляти ініціативу та підприємливість, бути критичним і самокритичним
- Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин
- Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації
- Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації
- Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретичні основи менеджменту

Змістовий модуль 1. Управління сучасним підприємством

Тема 1. Підприємство в умовах ринкової економіки.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*
- *Практичне заняття: «Основні концептуальні засади теорії менеджменту».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Зміст мети та напряму діяльності підприємства. Поняття діяльності та її мети. Підприємницькі та непідприємницькі організації, специфіка їх функціонування. Поняття "підприємство", його специфічні риси. Генеральна мета – місія функціонування підприємства. Загально підприємницькі цілі та вимоги до їх формулювання. Напрями діяльності підприємства, їх класифікація. Зміст основних видів діяльності підприємства.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Менеджмент сучасного підприємства

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*
- *Практичне заняття: «Основні концептуальні засади теорії менеджменту».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Завдання менеджменту як науки. Завдання менеджменту як мистецтва. Виробничий процес – основа діяльності підприємства. Поняття виробничої діяльності. Загальна модель виробничого процесу. Складність сучасного промислового виробництва, його особливості. Внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства, їх складові. Основні інформаційні та матеріальні потоки зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Поняття менеджменту, його аспекти. Контур управління. Мета та завдання управління. Вертикальні та горизонтальні зв'язки між цілями підприємства. Ієрархія управління. Нормативні вимоги до управління та політики діяльності фірми. Етика та культура фірми. Завдання та етика поведінки професійних менеджерів. Виробнича програма підприємства.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 3. Техніко-економічне обґрунтування створення систем управління.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Практичне заняття: «Основні концептуальні засади теорії менеджменту».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Техніко-економічне обґрунтування проектів створення систем управління для дипломного проектування. Підготовка техніко-економічного обґрунтування. Організація управлінської діяльності на сучасному виробництві авіаційної техніки. Сучасні методики ефективного аналізу діяльності підприємств в обраній сфері. Особливості складання бізнес-планів для підприємств з виробництва авіаційної техніки. Основні розділи бізнес-плану. Аналіз головних критеріїв і показників, які визначають собівартість створення автоматизованих систем управління або планової калькуляції. Розрахунок показників планової калькуляції або кошторису витрат в рамках обраного алгоритму дій. Оцінка ефективності бізнес-планування проектів підприємств з виробництва авіаційної техніки. Розрахунок економічної ефективності розробки та впровадження автоматизованих систем управління.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 4. Основні виробничі фонди та виробничі потужності підприємства

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години.*
- *Практичне заняття: «Основні концептуальні засади теорії менеджменту».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Поняття і класифікація основних фондів. Види оцінки основних фондів. баланс руху основних фондів. Знос і амортизація основних фондів. методи розрахунку амортизаційних відрахувань для різних груп підприємств. Показники оцінки використання основних фондів: стан основних фондів, рух, забезпеченість і ефективність використання основних фондів.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 5. Оборотні фонди та оборотні засоби підприємства.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Практичне заняття: «Основні концептуальні засади теорії менеджменту».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Економічний зміст і поняття оборотних коштів. нормування оборотних коштів. Методи розрахунку нормативів. Показники ефективності використання оборотних коштів. Прискорення оборотності оборотних коштів

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 6. Кадри підприємства та ефективність праці.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Практичне заняття: «Основні концептуальні засади теорії менеджменту».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Принципи та методи побудови системи управління персоналом організації. Сучасні принципи і правила управління персоналом організації. Організаційний вплив на структуру управління. Розпорядницький вплив на структуру управління. Прямий вплив. Економічні

методи управління. Соціально-психологічні методи управління. Специфічні принципи та особливості управління персоналом у фірмах України, США і Японії

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль 2. Економічні результати виробничо-господарської діяльності підприємства

Тема 7. Нематеріальні активи підприємства.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*

- *Практичне заняття: «Основні концептуальні засади теорії менеджменту».*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Поняття вартості нематеріальних активів та інтелектуальної власності. Фактори, що впливають на величину вартості нематеріальних активів. Вибір виду вартості в залежності від мети оцінки. Облікова політика підприємства, відображення нематеріальних активів в балансах підприємства. Принципи та підходи до оцінки нематеріальних активів і інтелектуальної власності.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 8. Собівартість, прибуток, рентабельність.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 3 години.*

- *Практичне заняття: «Основні концептуальні засади теорії менеджменту».*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Витрати виробництва та собівартість продукції. Загальна характеристика та класифікація витрат підприємства. Структура витрат виробництва. Аналітичний і графічний методи визначення безбиткового обсягу виробництва. Калькулювання та планування собівартості продукції. Склад статей калькуляції, їх характеристика та методика обчислення. Значення і шляхи зниження собівартості продукції зварювального виробництва в умовах ринкової економіки. Показники ефективності та рентабельності діяльності підприємств.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 9. Ціни та ціноутворення на промислову продукцію в умовах ринкової економіки.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*

- *Практичне заняття: «Основні концептуальні засади теорії менеджменту».*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Економічний зміст та функції ціни. Мета та методи ціноутворення. Зовнішні й внутрішні чинники впливу на процес ціноутворення.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 10. Інноваційно-інвестиційна діяльність промислового підприємства.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Практичне заняття: «Основні концептуальні засади теорії менеджменту».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Зміст інноваційної діяльності підприємства. Інвестиції, їх види, характеристика та класифікація. Поняття інвестиційної діяльності. Суб'єкти та об'єкти інвестиційної діяльності. Процес планування капіталовкладень на підприємстві. Фактори, що впливають на очікуваний результат прийнятого інвестиційного рішення. Методика оцінки економічної ефективності капіталовкладень та інвестиційних проектів.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 11. Ефективність сучасного виробничого підприємства.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Практичне заняття: «Основні концептуальні засади теорії менеджменту».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Показники фінансових результатів діяльності підприємства. Поняття доходу, сфера і умови його практичного застосування. Прибуток як узагальнюючий показник діяльності підприємства. Обчислення величини прибутку. Валовий, операційний прибуток. Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування. Чистий (балансовий) прибуток.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів: 6 годин.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 12. Конкурентоспроможність підприємства

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4 години.*
- *Практичне заняття: «Основні концептуальні засади теорії менеджменту».*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Сутність та види економічної конкуренції. Сутність конкуренції, конкурентних переваг та конкурентоспроможності. Сучасна класифікація. Основні форми міжнародної конкуренції, її роль і місце в економічному розвитку держави. Конкуренція як форма функціонування товарно-ринкового господарювання, форми конкуренції та їх еволюція. Основні види міжнародної конкуренції. Наукові підходи до визначення сутності поняття «конкуренція». Види конкурентної поведінки. Функції конкуренції як економічної категорії. Підходи до класифікаційних ознак економічної конкуренції. Прийоми цінової та нецінової конкуренції. Рівні ведення конкурентної боротьби. Модель досконалої конкуренції. Сучасні наукові школи, що досліджують маркетинг і конкуренцію. Ринок як спільнота конкуруючих компаній. Порівняльна характеристика основних ринкових структур. Конкурентоспроможність суб'єкта конкуренції та її основні ознаки.

Модульний контроль

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2 години*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

5. Індивідуальні завдання

Немає.

6. Методи навчання

Словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.); наочні (ілюстрування, демонстрування) та практичні (практичні роботи, індивідуальне опитування, тестування).

7. Методи контролю

Контроль і оцінювання якості набутих знань, умінь та практичних навичок студентів має системний характер, базується на принципі наскрізного контролю, який дозволяє забезпечити взаємозв'язок між усіма видами навчального процесу: лекції, практичні, самостійна та індивідуальна робота студента, поточний контроль, іспит.

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного контролю, письмового модульного контролю, підсумкового контролю у вигляді письмового іспиту.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист практичних робіт	0...5	5	0...25
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Змістовний модуль 2			
Виконання і захист практичних робіт	0...5	5	0...25
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до заліку. Під час складання семестрового заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для заліку складається з двох теоретичних запитань та практичного завдання. За повну правильну відповідь на теоретичні запитання студент отримує по 30 балів, за повну правильну відповідь на практичне завдання – 40 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Мати мінімум знань та умінь. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи. Вміти самостійно давати характеристику бізнесу організації, здійснювати класифікацію бізнес-структур та процесів, проводити оцінювання стану бізнесу.

Добре (75 - 89). Твердо знати мінімум знань, виконати усі завдання. Показати вміння виконувати та захищати всі практичні роботи в обумовлений викладачем строк з обґрунтуванням рішень та заходів, які запропоновано у роботах. Вміти розробляти економічно обґрунтовані проекти на основі створення бізнес-планів проектів.

Відмінно (90 - 100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та вміти застосовувати одержані знання.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Методичне забезпечення

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення лабораторних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням: <http://library.khai.edu/catalog>

1. Сорокіна І.А. Організація праці менеджера: навч. посіб. до практикуму / І.А. Сорокіна. І.М. Кадикова, М.П. Мостова. – Харків: нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2009. – 44 с.

2. Менеджмент А.Г. Осієвський, О.М. Пархоменко и др... – Практикум – Харьков: Нац. аерокосм. ун-т «Харьк авиаци. ин-т», 2004 - 91 с.

10. Рекомендована література

Базова

1. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента, 3-е издание: пер. с англ. – М.: ООО «И.Д. Вильямс. 2013. – 672 с.

2. Кузьмін О.Є. Основы менеджменту: підручник / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. 2-е вид., випр., допов. – К.: Академвидів, 2007. – 464 с.

3. Кузьмін О.Є. Теоритичні та прикладні засади менеджменту: навч. посіб./ О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, - 3-е вид., допов. І перероб. – Л.: Нац. Ун-т «Львів. політехніка» (Інфор. – видав. Центр «ІНТЕЛЕКТ+» Ін-ту післядипломної освіти); «Інтелект-захід», 2007. – 384 с.

4. Мазаракі А.А. Менеджмент; теорія і практика: навч. посіб./А.А. Мазаракі, Г.Є. Мошек, Л.А. Гомба та ін. – К.: Атіка, 2007. – 564 с.

5. Керівництво організацією : навч. посіб. / О.Є. Кузьмін, Н.Т. Мала, О.Г. Мельник, І.С. Процик. - Л.: Вид-во нац. ун-ту «Львів, політехніка», 2008. - 244 с

6. Рульєв В. А. Менеджмент: навчальний посібник / В. А. Рульєв, С. О. Гуткевич. - К.: ЦУЛ, 2011. - 312 с.

7. Максютов А. И. Бизнес-план предприятия: финансовый бюджет / А. И. Максютов. – М. : Приор, 2003. – 96 с.

8. Павловська О. В. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посібн. для самост. вивчення дисц. / О. В. Павловська, Н. М. Притуляк. – К. : КНЕУ, 2002. – 388 с.

9. Панкрухин А. П. Маркетинг : учебн. пособ. / А. П. Панкрухин. – М. : Омега-Л, 2006. – 656 с.

10. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства / Н. В. Тарасенко. – Львів : ЛБІ НБУ, 2004. – 484 с.

11. Телетов О. С. Бізнес-планування: навч. посібн. з дисципліни "Бізнес планування" / О. С. Телетов. – Суми : СумДУ, 2005. – 78 с.

12. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю. С. ЦалЦалко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.

Допоміжна

1. Бодди Д., Пэйтон Р. Основы менеджмента / Под ред. Ю. Н. Каптуревского: Пер. с англ. — СПб: Питер, 1999. — 816 с.

2. Осієвський О.Г. Основы менеджменту / О.Г. Осієвський, І.В. Чумаченко. – Навч. посібник. – Харків: Нац. Аерокосм. Ун-т «Харк. Авіа. Ін.-т», 2007 – 128 с.